

# Wiśniewski, Krzysztof

---

"Od biologii do etyki", Jean Bernard, tł.  
Janina Anna Żelechowska, Warszawa  
1994 : [recenzja]

---

Studia Teologiczne 14, 403-404

---

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zagadnienie relacji pomiędzy Ewangelią a postawami kreowanymi przez współczesny kapitalizm, i na koniec katolicki program nowej ewangelizacji świata, będący w zamyśle Kościoła praktyczną formą realizacji założeń chrześcijańskiego humanizmu. Druga część opracowania ma postać wyboru tekstów źródłowych. Jest pomyślana jako egzemplifikacja i odniesienie do kwestii omawianych w części pierwszej. Każde omówienie rozdziału zaczyna się od krótkiego przedstawienia kwestii, która później ukazana jest w świetle myśli znanych filozofów. Dość znaczącą rolę w tych tematach zajmuje stanowisko Jana Pawła II. Autor powołując się na dzieła K. Wojtyły, takie jak: *Osoba i czyn*, *Miłość i odpowiedzialność* przedstawia osobę ludzką jako niepowtarzalną i jedyne *ja*, które uzależnione jest w swym istnieniu wyłącznie od Boga. Ten natomiast nie niszczy ludzkiej wolności woli, ale podtrzymuje ją i ukierunkowuje ku drugiemu człowiekowi.

Od strony *technicznej* praca jest przejrzysta, każdy rozdział jest określony zdaniem, zaś zapożyczone myśli są wyraźnie uwypuklone.

Uważam, iż książka *Człowiek i świat* może być pomocą dla każdego czytelnika, którego nurtują pytania dotyczące istnienia człowieka, jego powołania do wolności, która jest spełnieniem miłości; jego powołania do pracy jako narzędzia doskonalenia moralnego. Natomiast zamykającym to wszystko w jedną całość jest dobrodziejstwo jakiegoś całego ludzkości pragnie - pokój.

Artur Rostkowski

**Jean Bernard, *Od biologii do etyki*, przełożyła Janina Anna Żelechowska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, ss. 195.**

Jean Bernard pragnie w tej książce wprowadzić czytelnika w zagadnienia bioetyczne. Zajmuje się tą dyscypliną już od wielu lat i jest w niej międzynarodowym autorytetem.

Rewolucja naukowa, która dokonuje się wraz z postępem nauk biologicznych, umożliwia obecnie ingerencję w tak ważne dziedziny życia jak rozmnażanie, dziedziczność czy funkcjonowanie układu nerwowego. W ostatnich latach bioetyka staje się ważnym terenem przemysłu. Przed współczesną medycyną stanęły problemy nie tylko teoretyczne, ale również praktyczne, dotyczące zastosowań zdobyczy naukowych nie tylko na jednostce ale na całych społecznościach ludzkich. Ich skutki nie pozwalają na jednoznaczną ocenę. Nowa dziedzina - bioetyka - ma odpowiadać na pytanie, jakimi zasadami należy kierować się zarówno w prowadzeniu badań, jak i w zastosowaniu ich wyników w praktyce. Autor porusza m.in.:

1. moralne konsekwencje rewolucji terapeutycznej. Rewolucja terapeutyczna dotyczy medycyny lub ściślej: etyki zastosowania wyników postępów nauki w leczeniu, w zapobieganiu chorobom. Długotrwałe prace laboratoryjne są niezbędne ale i nie wystarczające, gdyż zawsze pozostaje coś, czego nie da się przewidzieć, co zajdzie w organizmie człowieka. Ocena działania nowego preparatu na człowieka obejmuje cztery fazy:

- a. ma na celu zbadanie tolerancji (próbna na zdrowych ochotnikach);
- b. ocenia skuteczność w zależności od metod podawania;

c. porównuje się wyniki podawania nowego leku z wynikami najlepszych z poprzednio stosowanych kuracji i ze skutkami braku leczenia;

d. po komercjalizacji leku, gromadzenie informacji o nieprzewidzianych działaniach (pozytywnych i negatywnych), także o późnych i rzadko występujących.

Autor stawia bioetyce pytania odnośnie eksperymentowania na zdrowych ochotnikach. Zaznacza, iż są podstawowe reguły jak:

- konieczność poznania właściwości leku,
- zakaz posługiwania się chorymi których nie dotyczy doświadczenie,
- zakaz posługiwania się rzekomymi ochotnikami (np. więźniowie, niepełnoletni),
- darmowość (ciało ludzkie nie może być sprzedawane ani wynajmowane, w całości ani w części. Nie wolno handlować własnym ciałem).

2. etyczne problemy transplantacji narządów.

Czy wypada naruszać zwłoki? Obecnie można pobierać narządy ze zwłok ale muszą być spełnione dwa warunki:

- pewność zgonu,
- istnienie zezwolenia.

3. moralne konsekwencje rewolucji biologicznej.

a. zapanowanie nad reprodukcją (zapobieganie ciąży, szczepienia przeciw ciąży, przerywanie ciąży, sztuczne zapłodnienie - spermą współmałżonka lub dawcy, zapłodnienie *in vitro*);

b. zapanowanie nad dziedzicznością (inżynieria genetyczna);

c. kontrola układu nerwowego (mózg [śmierć mózgu, modyfikowanie], psychochirurgia, psychofarmakologia, psychologia, psychosocjologia).

Wszystkie te zagadnienia J. Bernard opisuje w sposób ciekawy a zarazem klarowny. Uważa, że poszanowanie godności i wolności osoby ludzkiej ma być kryterium podstawowym dla wszystkich norm w zakresie badań.

Mankamentem tej książki jest to, iż omawiając konkretne problemy, analizując różne opinie, odwołując się często do wskazań francuskiego Narodowego Komitetu Etyki, nie wysuwa konkretnych wniosków. Książka ta, nie pretenduje w wielu sprawach do ostatecznych rozstrzygnięć, wskazuje na zakres i ciężar zagadnień, jakie niesie w tej dziedzinie postęp nauk przyrodniczych. Jej niezaprzeczalną zaletą jest podkreślenie godności i wartości osoby ludzkiej, które powinny być zasadami bioetyki. Warto - przynajmniej w skrócie - zaznajomić się z problemami nurtującymi współczesny świat nauki. W tym względzie pozycja ta jest książką pożyteczną.

Krzysztof Wiśniewski

**Michał Heller, *Usprawiedliwienie Wszechświata*, wyd. Znak, Kraków 1995, ss. 130.**

Michał Heller urodził się w Tarnowie w 1936 r. Studiował na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie też uzyskał stopień doktora habilitowanego. Obecnie jest profesorem zwyczajnym na Wydziale Filozofii Papieskiej Akademii Teologicznej, oraz członkiem Watykańskiego Obserwatorium Astronomicznego w Castel Gandolfo, a także wielu krajowych i międzynarodowych towarzystw naukowych.